

Što se je dogodilo s našom bibliografijom?

Kod gradišćanskih Hrvatov manjka bibliografija: popis članak, rasprav, knjig iz područja znanosti, umjetnosti, publicistike, novinstva, športa i nadalje svečega u nekom odredjenom predmetu.

Nijedna ozbiljna znanstvena, niti popularna knjižnica ili arhiv ne more niti bez strogo izgrađene BIBLIOGRAFIJE. To je popis/indeks članak, rasprav, knjig iz područja znanosti, umjetnosti, publicistike, novinstva, športa, ... ada svačega o nekom odredjenom predmetu, po temi, sadržaju, u našem slučaju svemu onomu što podredamo, mislimo pod natuknicom. Ne bi smili pozabiti niti na materijalna dobra, znamenitosti sela i hatara. Uvelikom sadržava: ime autora/pisca, naslov, mjesto i ljeto pojavljenja produkta, čudakrat i tiskaru itd, ili vanjsko stanje knjige, dokumenta, spomenika kade stoji i kakov natpis ima. Čim već osnovnih podatak tim bolje: GRADIŠĆANSKI HRVATI, sve od doseljenja do danas. Biblioteka/knjižnica živi od točne, aktualne bibliografije.

Sve velike, veće biblioteke imaju opširne popise abecedski i(li) tematsko sredjeno. I naša regionalna ima „Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes“ u nekoliko debelih sveska. Nažalost mi nismo poklonili dovoljno pažnje toj tematici (ar smo u njoj vidili samo mučni, suhi popis!). Morebit da različita društva (HKD, HKDC, ZIGH, HAK, Centar, ...) imaju svoje popise, ki ali nisu dostupna širokoj publiku.

Svakako mi je kod svake pošteno objelane knjige jako dragocjen na kraju knjige popis „zviranjkov“ ili literature, iz čega se već more naslućivati znanstveni, ozbiljni karakter knjige. Sve ove pojedinačno sadržavaju bogati materijal za našu prošlost, za buduću bibliografiju. I nije dost samo znati gradišćanskohrvatski, hrvatski i nimški, naša prošlost je višejezična a to nikada ne smimo izgubiti ispred očiju.

Poznata mi je bila jedna rudimentarna rukopisna bibliografija Feliksa Toblera, ku je po mojem znanju sastavio u vrime kada je budimpeštanski profesor László Hadrovics (1910.-1997.) djelao na svojoj monumentalnoj knjigi *Schrifttum und Sprache der burgenländischen Kroaten* (1974.) a pred tim nezapažena disertacija Jandre Karalla (1934.-2021.) o „vjerskoj književnosti“ (1963.). Jedno i drugo djelo sadržava najosnovnije bi-

ki je 1987., rukopisno, sastavio izbor važnijih (po privatnoj procjeni), doprinosev, članak iz „Kalendara Gradišće“ med 1946. do 1987. Natuknice su: gradišćanski velikani, svitski velikani, narodna svist, povijest, hrvatska sela, crikva, književnost, škola i odgoj, narodne i crikvene jačke, narodni običaji, različno, reportaža, putopisi, pripetenja i doživljaji, priče i povidajke (potpis D.P. 1967., Aladar Csenar). Zvanaredno bogato djelo

te der burgenlandkroatischen Druckwerke bis 1921 mit einer primären Bibliographie, tiskano kot „Festgabe zum 22. Österreichischen Bibliothekartag“ 1992. ljeta, ko djelo je ostalo nedovršeno ar se nije nastavilo do najnovijega vrimenta. Uvodno ali Ludvig Kuzmić raspravlja o cijeloj problematiki naše bibliografije. I nigdor neće moći zaobajti njegovo djelo u budućnosti. A o dičji knjiga i izdanji imamo diplomatsko djelo Karin Gregorić *Dar našoj diči – Die burgenländischkroatische Kinder- und Jugendbücher*, na sveučilišću u Beču 2000. ljeta. Jedina šćrba je kod svih tih zvanaredno mukotrpnno obavljenih istraživanj, da su oni prekinuli daljnje istraživanje i povukli se na svoju privatnu domenu.

I znam si predstaviti, da imamo rastrovašeno čuda materijala za našu bibliografiju ali da je sakupljanje tih suhih podatak jako naporno i mučno i nigdor ne vidi veliku vridnost takovoga djela za našu kulturu.

S jako dobrim izgledom na zadovoljavajući uspjeh je HKDC 1983. pokrenuo projekt bibliografije pod peljanjem prof. Mije Lončarića (1941.-2023.) s malom grupom zagrebačkih stručnjakov, naslov: *Bibliografija Hrvata u Gradišću i susjednim krajevima*, Željzno-Zagreb 2002., nekoliko stotina kartica (A4), vrlo podrobno i lipo rastrojenimi natuknicami, s popisom dostupnoga materijala. Nažalost zbog nedostatkov/manjkavosti materijala se projekt nije ostvario do tiska. Ada, odavle bi se moralo nastaviti, sva društva, udruženja, prez ideološkoga usmirenja, prez nenavidne srde, velikodušno sa stručnjaki, na ostvarenju vrijednoga i uglednoga znanstvenoga djela o našoj kulturi.

ografske podatke za razumivanje kulturnoga razvitka sve do početka 20. st.

Prof. Mirko Valentić (1932.-2025.), prireditelj izložbe o GH u Zagrebu (1970.) i u Gradišću (Landesmuseum, 1972.) je nasvojevrimeno intenzivno nagovarao na objelanje naše bibliografije (1971.). Dva kataloge je priredio o GH u ki je prikupio veliki broj rasprav, prikazov o GH (*Gradišćanski Hrvati od XVI. stoljeća do danas*, Zagreb 1970.; *Die bgld. Kroaten vom 16. Jhd bis heute*, Eisenstadt 1972., dvojezično).

Neki ljudi, intelektualci s dalekovidom su morali ali ipak imati čut nedostatka i pokušili sâmi sastavljati nekakov vehikel naše povijesti i kulture po nekakovi kriterija. Med njimi na prvo mjesto, velikim poštovanjem moramo staviti učitelja Aladara Čenara (1916.-1990.),

ali samo po izboru sastavljača, djelo o kom mi nikakovoga dunsta nismo imali. On je zapravo dao podlogu ku bi neko naše društvo davno moralo bilo upotpuniti, ko se gleda nositeljem i širiteljem gradišćanskohrvatske kulture i već davno moralo bilo imati gotov popis bibliografije svih naših kalendarov od (1806.) 1864., ljeta do danas, ar to je naše kulturno, duhovno bogatstvo. Kalendaru su uz novine nekakovo vjerno zrcalo našega kulturnoga i duhovnoga života. Ili se kanimi miriti nek s visokimi nacionalnimi bibliotekami?

Posebno pažnjom i stručnim usmirenjem na bibliografiju se je bavio Ludvig Kuzmić, najprije u svojem diplomatskom djelu 1984. *Burgenländischkroatische Schulbücher bis 1921* pak opširnije u disertaciji 1991. *Kulturhistorische Aspek-*